A BIHARI MÚZEUM ÉVKÖNYVE

XXIX.

BIHARI MÚZEUM

BERETTYÓÚJFALU

BERETTYÓÚJFALU, 2024

A kötetet szerkesztette
Török Péter

A kötetet lektorálta
Török Péter

Korrektúra
Kiss Tamás

Fordítás
Bálint Nóra

Technikai szerkesztés
Szűcs Endre

Felelős kiadó
Berettyó Kulturális Központ

Felelős vezető
Kállai Irén

A kötet megjelenését támogatta
Az NKA Múzeumok Kollégiuma
209188/00059. azonosítószámú pályázata

Nemzeti
Kulturális
Alap

HU ISSN 0133-7653

Nyomdai munkálatok: Kapitális Kft., Debrecen
Felelős vezető: ifj. Kapusi József ügyvezető

Török Péter

Mélységek és magasságok

Néhány gondolat a Bihari Múzeum 2023. évi lehetőségeiről és munkájáról

Egy biztos alapokon álló (köz)intézmény életében természetes az innovációra, megújulásra való törekvés, a produktív munkavégzés, amely társadalmi haszonnal kecsegtet. Ezt a fundamentumot rengette meg az országot érintő energiaválság, ami azonnal és könyörtelenül éreztette hatását a tudományos és kulturális szférában, jelezve, hogy egy ilyen helyzetben a múzsáknak egyetlen lehetőségük maradt, ami pedig nem más, minthogy hallgassanak. Nehéz szavakba önteni a kilátástalanság ilyen szintű megnyilvánulását, amikor az 1×1 sem tűnik kikezdhetetlennek.

Minden szféra igyekszik bizonygatni a maga fontosságát – sok esetben mások rovására –, hogy a közszolgálat minden szegmense fölött ott lebegő kard nehogy rá sújtson le. Nem kivétel ez alól a közgyűjtemények világa sem, a maga szintjén ez a közeg is folyamatos élet-halál harcot vív a fennmaradásért, megmaradásért. Vannak, akik a számokban hisznek: minél több látogató, minél több rendezvény, minél több tárgy beleltározása. Mások a minőséget helyezik előtérbe, élve azzal az avíttnak tűnő gondolattal, hogy nem kell mindenáron beállni a sorba, és napi szinten bombázni a világhálót, mert az információáradat dzsungelében porszemek vagyunk. Ritkán, de akkor nagyot kell „robbantani", hogy minden pillantás ránk szegeződjön.

A számmisztika bűvöletében élő, technokrata felfogás szerint működő állami gépezet általában nem tud mit kezdeni a nem nyomakodó, tolakodó intézményekkel, elkönyvelik gyenge teljesítményt nyújtó „cégnek". Ez a fals látásmód jellemzi a tudományos-kulturális szféra eredményeinek vizsgálatát is, mivel nagyon nehéz egy egzakt, mérhető, teljesítményalapú gondolkodásmotívumon keresztül szemlélve megérteni és befogadni azt, hogy a közgyűjtemények területén nem

minden szabályozható le teljes egészében, az individualizmus, ami a tudományos munkát előrébb viszi, nem írható le sarokszámok segítségével.

Ebben az igencsak terhelt környezetben kellett a Bihari Múzeumnak 2023-ban is olyat alkotni, ami tudományos és kulturális téren kiemelkedő, hosszabb távon hasznosítható. Véleményem szerint ezt a feladatot az intézmény a mögöttünk hagyott évben is teljesítette, a lentebb olvasható beszámoló alapján minden tisztelt érdeklődő láthatja, hogy egy területi múzeum – amely olyan településen működik, ahol elhanyagolható a turisztikai felhajtó erő – lehetőségeihez képest ismételten kiemelkedő évet zárt.

Programok, rendezvények

A covid által generált online térbe költözés alól a múzeumi szféra sem vonhatta ki magát, és a Bihari Múzeum az elsők között készített digitális tartalmakat, amit azóta is folytat. Igyekszünk minden intézményi rendezvényt a saját rendelkezésünkre álló eszköztárunkkal közvetíteni, hogy azok az érdeklődők se maradjanak le a múzeum programjairól, akik nem tudnak személyesen megjelenni. Ez a döntés az egyik legfontosabb azok közül, amit az elmúlt években hoztunk, és jól látható, hogy a nézettségi mutatók minden évben magasak. A rendezvényeket már nem csak azok tudják „látogatni", akiknek lehetősége nyílik eljönni a múzeumba, hanem az éteren keresztül, a világ minden pontjáról figyelemmel kísérhetik és kísérik a munkánkat. A számok jól tükrözik, hogy több mint kétszerese azon látogatók száma, akik online követik az eseményeket, mint akik megtisztelnek minket jelenlétükkel.

- 2023. május 18. Berettyóújfalu és Berettyószentmárton választói névjegyzék adatbázisok bemutatója
  - résztvevők száma: 15 fő
  - online résztvevők száma: 404
- 2023. május 22. Berettyóújfalu 415. Emlékkonferencia a bihari és szabolcsi hajdúság évszázadairól
  - résztvevők száma: 20 fő
  - online résztvevők száma: 279 fő
- 2023. május 23. Sorsfordítók – Életrajzok Berettyóújfalu múltjából időszaki kiállítás megnyitó ünnepsége
  - résztvevők száma: 20 fő
  - online résztvevők száma: 94 fő
- 2023. június 2. Pajta Művészeti Fesztivál 1. nap, Bakonszeg (kitelepülés)
  - résztvevők száma: 50 fő
- 2023. június 5. Berettyóújfalu településtörténete a középkorban című kötet bemutatója
  - résztvevők száma: 32 fő
- 2023. június 10. Pajta Művészeti Fesztivál 3. nap, Bakonszeg (kitelepülés)
  - résztvevők száma: 32 fő
- 2023. június 24. Múzeumok Éjszakája
  - résztvevők száma: 352 fő
- 2023. július 31. – 2023. augusztus 4. XLVII. Bihari Honismereti Tábor
  - résztvevők száma: 8 fő
- 2023. augusztus 5. Kemencés Napok, Bakonszeg (kitelepülés)
  - résztvevők száma: 120 fő
- 2023. augusztus 19. Szent István napi rendezvények
  - résztvevők száma: 20 fő

- 2023. szeptember 18–19. A Divat mondja meg, ki vagy? Viseletek és történetek az öltözködés múltjából és jelenéből című konferencia (1. és 2. nap)
  - résztvevők száma: 51 fő
  - online résztvevők száma: 326
- 2023. október 17. A II. világháború berettyóújfalui és berettyószentmártoni áldozatainak emléknapja
  - résztvevők száma: 25 fő
- 2023. október 17. A Bihari Múzeum Évkönyve XXVIII. című kötet bemutatója
  - résztvevők száma: 15 fő
  - online résztvevők száma: 315 fő
- 2023. október 18. Múzeumpedagógiai évnyitó
  - résztvevők száma: 10 fő
- 2023. november 11. Az I. világháború berettyóújfalui és berettyószentmártoni hősi halottainak emléknapja
  - résztvevők száma: 15 fő
- 2023. december 4. XIII. Bihari Diéta – O'sváth Pál és kora konferencia
  - résztvevők száma: 40 fő
  - online résztvevők száma: 175 fő

Összes rendezvény: 16

A rendezvényeken résztvevők száma:

- személyes részvétel: 625 fő
- online részvétel: 1593 fő

Összesen: 2418 fő

Társadalmi kapcsolatok

A Bihari Múzeum évek óta kiemelten fontosnak tartja és támogatja a vakok és gyengénlátók megyei szervezetét azáltal, hogy intézményünk biztosítja a helyszínt az egyesület fogadóóráinak, ebből kifolyólag a környéken élő egyesületi tagoknak nem kell Debrecenbe utazni ügyet intézni. Emellett mindig örömmel fogadjuk mind a Csiga-ház, mind a gyógypedagógiai szolgálatok csoportjait, hiszen valljuk, hogy a kultúra mindenkié, minden honfitársunknak joga van Bihar örökségét megismerni.

A Vakok és Gyengénlátók Egyesülete 2023-ban 5 alkalommal vette igénybe a segítségünket. A Bihari Szociális Szolgáltató Központ szervezésében 4 látogatás során összesen 141 fő ismerkedhetett meg a múzeum kiállításával, valamint az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény kétszer jött el hozzánk, 12 főnek mutathattuk be az intézményt.

Múzeumpedagógia

A múzeum látogatottságának egyik fő alappillére a múzeumpedagógiai tevékenység, amely a hagyományos, intézmény területén történő csoportfogadás mellett már évek óta kiegészült a külső helyszínen tartandó foglalkozásokkal. Miért szükségszerű, hogy a múzeum ne csupán a saját falai között fogadja az óvodásokat, általános és középiskolás tanulókat? A válasz kézenfekvő, de néha nem árt megismételni, mert hajlamosak vagyunk elfelejtkezni az egyértelmű tézisekről. A Bihari Múzeum – mint területi múzeum – nem pusztán Berettyóújfalu gyermekei számára kell, hogy szolgáltasson múzeumpedagógiát, hanem az intézmény gyűjtőterületéhez tartozó közel negyven településen található oktató-nevelő intézmények felé is van kötelezettsége. A távolság miatt a gyermekek beutazása a múzeumhoz nem minden esetben kivitelezhető, emiatt az „utazó múzeum" látogatja meg azokat az intézményeket, amelyek kérik és igénybe veszik ezt a szolgáltatást. Ebből kifolyólag munkatársaink több száz kilométert utaznak egy évben, hogy eleget tegyenek minden felkérésnek, mert a célunk az, hogy ne maradjon olyan diák a bihari térségben, aki sohasem találkozott a múzeummal tanulóévei folyamán. A Bihari Múzeum munkatársai 2023-ban összesen 41 foglalkozást tartottak, amelyen 1438 gyermekkel ismertették meg az intézmény munkáját.

A múzeumpedagógiai foglalkozások adatai

	Óvodai korcsoportok	Általános iskolai korcsoportok	Táborok
Múzeumban tartott foglalkozások	1	11	
Külső helyszínen tartott foglalkozások	5	19	5
Összesen	6	30	5

A múzeumpedagógiai foglalkozások résztvevőinek száma

	Óvodai korcsoportok	Általános iskolai korcsoportok	Táborok
Múzeumban tartott foglalkozások	6	307	
Külső helyszínen tartott foglalkozások	86	864	175
Összesen	92	1171	175

Kiállítások

A Bihari Múzeum állandó kiállítása „A táj és az ember. Herpálytól a faluvárosig" címmel 2021. augusztus 20-án nyitotta meg a kapuit a nagyközönség előtt. Mondhatjuk, hogy a kiállítás látogatottsága stabil, eddig minden évben több mint ezer látogatót vonzott ezen tárlatunk. 2023 folyamán 1077-en tekintették meg a kiállítást, köszönhetően a munkatársak állhatatos munkájának.

A tavalyi évben egy gyümölcsöző együttműködés keretében, amely Zsáka Nagyközségi Önkormányzat és a Bihari Múzeum (Berettyó Kulturális Központ) között köttetett, egy újabb állandó kiállítást készítettek a múzeum munkatársai, amelyet Zsákán láthat az érdeklődő nagyközönség. „A Sárrét peremén – Tablók

Zsáka nagyközség múltjáról" című kiállítást 2023-ban 380-an tekintették meg, reméljük, hogy a folyatás is hasonlóan magas érdeklődést mutat a jövőben.

Egy időszakos kiállítással készült a Bihari Múzeum a 2023-as évre, mivel a rendelkezésre álló anyagi keretek, az intézmény látogathatóságának korlátozása több tárlat kivitelezését nem tette lehetővé. A „Sorsfordítók – Életrajzok Berettyóújfalu múltjából" című kiállítást 892-en tekintették meg, ezzel is bizonyítva, hogy nem érdemtelenül kapott a koncepció és a kivitelezés az „Év kiállítása" országos pályázaton elismerő oklevelet a szakmai zsűritől.

A több mint 2000 főt meghaladó látogatószám egy területi múzeumnál kifejezetten jónak tekinthető. Ez a létszám a tényleges látogatószámot takarja, a Bihari Múzeum 2018 óta konzekvensen figyel arra, hogy ne kerüljenek torzított számadatok az év végén készülő statisztikákba, amelyek esetlegesen félreértésre adhatnának okot, vagy ezen számok alapján megalapozatlan következtetéseket vonhatnának le egyes személyek.

Gyűjteményi munkafolyamatok

Intézményünk 2023-ban tovább folytatta a gyűjtemény újrarendszerezését, átstrukturálást, valamint a hiátusok csökkentését. A tárgyévben a törzsállományhoz tartozó tárgyakat vizsgálták a munkatársak, amelyek közül 753 darab került rögzítésre a gyarapodási naplóban. Emellett 163 tétellel bővült a múzeum könyvtári állománya, amelyet már elkezdett teljes egészében rögzíteni a Sinka István Városi Könyvtár csapata is, hogy minél hamarabb elérhetővé váljon az olvasók számára is, mivel a múzeum könyvtára egy zárt szakkönyvtár, amelyből alapvetően nem lehetséges a kölcsönzés. Ezen kívánunk változtatni azáltal, hogy a városi könyvtár rögzíti a saját rendszerében a múzeumi könyvtár tételeit, ennélfogva kereshetővé és megtalálhatóvá válnak a beiratkozott olvasók előtt.

A három évvel ezelőtt lefolytatott, az egész gyűjteményre kiterjedő revízió során számos olyan anomáliára bukkantunk, amelyeket feltétlenül javítani kellett, mert az alapvető strukturális elrendezettséget befolyásolták. A korábbi évtizedekben nem kellő alapossággal végzett munkafolyamatok következtében jól kimutatható keveredés alakult ki az egyes egységek között, amit a rossz leltározási

gyakorlat alapozott meg. Ennek következtében minden egyes gyűjteményi egységet tétel és darabszinten át kellett néznünk, feltárni a hiba forrását. 2023-ban az irodalmi kéziratgyűjtemény 614 darab műtárgyát, az Adattár 11 451 darab leltározott állományát, valamint az Általános Történeti Dokumentumok Gyűjteménye 10 148 darabos gyűjteményét dolgozták át a kollégák. Az ÁTD esetében ez a következő munkafolyamatot jelentette: a tárolódobozok cseréje savmentes eszközökre, az iratok palliumozása (savmentes védőcsomagolás), a műtárgyak állományvédelmi szempontok szerinti értékelése, az elektronikus és papíralapú nyilvántartások javítása.

Külön figyelmet fordítottunk a fényképállomány megjelölésére, mivel a gyűjteményi struktúra megváltoztatása is 2023-ban került napirendre, amelynek az egyik új vívmánya, hogy a fotóanyagokat és más – nem fa, fém, textil, papír alapanyagú – műtárgyakat egy frissen létrehozott gyűjteményi egységbe összpontosítsuk. Emiatt a feldolgozott gyűjteményi anyagban megjelölésre kerültek a fényképek, amelyeket 2024–2025 folyamán a munkatársak kiemelnek és újra leltároznak a kialakításra kerülő új egységben.

Két régi-új lehetőséggel is élt a múzeum, ami az adatgyarapítást segítheti. A munkatársak elkezdték az életinterjúk készítését (oral history), amit eddig nem igazán alkalmaztak a korábban az intézmény falai között dolgozó muzeológusok. A kollégák kijelölték az interjúalanyok körét, mindenkivel személyesen egyeztettek, előzetesen összefoglalták az érinthető témákat, majd az év második felében elkezdődtek a felvételek. Az elkészült interjúkat ezt követően a munkatársak átnézték (vagyis meghallgatták), hogy a minőségi feltételeknek megfelelő anyag készült, majd teljes körű átiratot készítettek a hangzóanyagról.

Emellett nagy léptékben folytatódott az adatbázis-építés, amit még 2019-ben kezdtünk el a múzeumban. 2023-ban került rögzítésre a berettyóújfalui és berettyószentmártoni választói névjegyzékek adatsora, amely során az 1922-es évet illetően 3095 rekord, az 1928-as évre vonatkozóan 3796 rekord, valamint az 1929-es évhez 3719 rekordot rögzítettek a munkatársak. Emellett a püspökladányi Karacs Ferenc Múzeummal közösen készült el a Szűcs Sándor adatbázis, amely összesen 5147 rekordot tartalmaz.

Kiemelt hangsúlyt kapott a múzeumban a digitalizálás, amellyel kapcsolatban azt írhatjuk le, hogy 17 245 műtárgyunkról rendelkezünk digitális másolattal, ami az állomány 37,3%-át teszi ki. 2023-ban 1900 tétel, 5400 oldalnyi terjedelemben került digitalizálásra az irodalmi kézirat és az ÁTD gyűjteményi egységekből. 2792 műtárgyunkat lehet megtalálni, keresni különböző digitális felületeken: a múzeum honlapján, a Berettyóújfalu Topotéka felületén, a MúzeumDigitár rendszerében, valamint a biharkutatas.hu oldal adatbázisokat összegyűjtő fülén.

A műtárgyvédelem az egyik sarkalatos pontja a múzeumi munkafolyamatoknak. Minden egyes lépésnél figyelembe kell venni, hogy mi a legjobb lehetőség a műtárgyak számára. 2023-ban több ezer műtárgyat költöztettünk az új külső raktárba, amelyeket egyenként csomagoltunk, szállítottunk, majd kicsomagoltunk és elhelyeztük azon a 350 elemből álló polcrendszeren, amelyet a munkatársak és diákmunkások állítottak össze. A közel háromezer műtárgy minden esetben átesett egy tisztításon, amennyiben szükségesnek láttuk, akkor egy leltári szám javításon, vagy pótláson. Ez a közel öt hónapig tartó munka, a papíralapú műtárgyak átvizsgálásával karöltve tette ki az év nagy részét a gyűjteményre fordított munkaidő tekintetében.

Önkéntesek, diákmunkások

A Bihari Múzeum munkáját számos formában segítik a diákoktól a szépkorúakig. Nagy örömünkre szolgál, hogy visszatérő önkéntesekről számolhatunk be, akik legnagyobb részt a rendezvények lebonyolításánál nyújtanak a munkatársaknak pótolhatatlan segítséget. 2023-ban négy önkéntes, összesen 17 óra munkával támogatta az intézmény működését. Ezen felül három egyetemista és öt középiskolás tanuló a nyári időszakban, mint teremőrök, egészítette ki a múzeum létszámát, akik 656 órát dolgoztak az intézménynek.

Hasznosulás és láthatóság

Ezek a kulcsszavak jellemzik a 21. század gondolkodását, legyen szó az élet bármely területéről. Ezalól a múzeumok sem lehetnek kivételek, kiemelkedően fontos, hogy az állampolgárok ismerjék és használják a közgyűjteményekben őrzött

nemzeti vagyont. Régóta vesszőparipám, hogy a közpénzből fenntartott (köz) intézmények, amelyek nemzeti vagyont őriznek, legyenek minél elérhetőbbek, hiszen a fenntartásra fordított pénz egyik alapkövetelménye a láthatóság és a hasznosulás. Egy múzeum ezeknek a kritériumoknak nem pusztán a kiállításokkal, publikációkkal kell, hogy megfeleljen, hanem az őrzésére bízott állomány teljes körű elérhetőségét is biztosítania szükséges. Ezt első lépésben akár adatbázis formájában nyilvánosságra lehet hozni, majd a digitalizáció során előállított állományokat érdemes publikálni, megvalósítva ezzel a teljes hozzáférést, láthatóságot, elérhetőséget. A Bihari Múzeum jó úton halad, hogy 2024-ben az első lépcsőfokot abszolválja: mindenki számára elérhetővé tenni a leltárkönyvi adatok publikálható részét, amelyben bárki, bármikor, bárhonnan tud keresést végrehajtani. Ezektől a lépésektől várhatjuk, hogy még nagyobb „keresettsége" lesz az intézménynek, hiszen láthatóvá válik mindaz, amit a falai között őriz, de egy-egy kiállítás keretében csak a töredékét képes megmutatni a nagyvilágnak.

Jelenleg a kutatók (8 fő) és a múzeumi könyvtárat használók (6 fő) száma igencsak alacsony, de már ez is szintlépés, mivel a 2018 előtti időszakban voltak olyan évek, amikor egy kutató sem kereste fel a múzeumot. A publikálástól azt várjuk, hogy ezek a számok növekedjenek, akár online, akár személyesen több megkeresés érkezik a jövőben az intézményhez.

Igyekszünk a digitális térben is jelen lenni, bár olyan hatalmas a túlkínálat, hogy szinte lehetetlen egy kis sávot is elcsípni ebben az internetes dzsungelben. Ettől függetlenül a múzeum saját oldalát (www.biharimuzeum.hu) 12 090-en látogatták az elmúlt évben, valamint a Berettyóújfalu Topotéka felületét is 727-en nézték meg és több esetben osztották meg a tartalmakat. A legnagyobb platform, ahol képviselteti magát a múzeum egyértelműen a Facebook. Tavaly 217 poszttal jelentkeztünk, amelyek közül a legsikeresebb több mint 7400 emberhez jutott el. Emellett beindult az intézmény Youtube-csatornája is, ahova folyamatosan kerülnek fel az adattartalmak: 2023-ban 17 új felöltés 889 új nézőt generált ezen a felületen.

Módszertani szolgáltatások

Mindig örömmel tölti el az embert, amikor az elvégzett munka mások figyelmét is felkelti. 2023 folyamán Zsáka Nagyközségi Önkormányzata kereste meg a Bihari Múzeumot egy hosszabb távú projekt ötletével, amely megvalósításához szakmai útmutatásunkat kérte a település polgármestere. Egy új közösségi térbe szerettek volna egy kiállítást elhelyezni, de ezt nem állt módjukban önerőből kivitelezni, összeállítani. A Bihari Múzeum munkatársai a helyszín bejárását követően vállalták a feladatot, amelyhez más társintézmények munkatársai is csatlakoztak. A kiállítás ötlete kinőtte magát, az Önkormányzat egy új településmonográfia megírására kérte fel a múzeum munkatársait. A 2024-ben megjelenő köteten több munkatárs is dolgozott: Mezei Milán és Szőke Richárd Rajmond tanulmányt, Török Péter pedig a szerkesztői feladatokat látta el a kötet munkálatai során.

A múzeum munkatársai vállalták a Berettyó Kulturális Központ irattárának kialakítását is, amelynél az első lépcsőfok az iratselejtezés. A közel 60 iratfolyóméter terjedelmű anyagot átválogatva, az iratkezelési szabályzatoknak megfeleltetve, közel 50%-al sikerült csökkenteni az irattár tartalmát, amelyet az MNL Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltára jóváhagyott.

Tudományos kérdések

A 2021-ben elnyert NKA támogatás,[1] amely a Biharra vonatkozó kutatásnak nyújtott segítéséget, jelentős mértékben előremozdította a múzeum tudományos tevékenységét. Mind a munkatársak, mind a múzeum körül kialakult kutatócsoport fontos kutatási eredményeket publikált 2023-ban.

A múzeum munkatársai által vizsgált kutatási kérdések

- Mezei Milán: Berettyóújfalu a dualizmus korában
- Mezei Milán: Zsáka története a 18–19. században
- Mezei Milán: *„Melyik itt Govrik szolgabíró?”*. Az 1846-os botrányos parádi fürdőbéli verekedés történeti narratívái

[1] A Magyar Géniusz Program keretében zajló kutatásokról egy külön tanulmányban foglalkozunk, amely szintén ebben az évkönyvben fog napvilágot látni.

- A Károlyi grófok érdekérvényesítő politikája a reformkori Csongrád megyében (1827–1848)
- Szőke Richárd Rajmond: A Berettyóújfalui Sport Egylet két világháború közötti története
- Szőke Richárd Rajmond: Szilágyi Lajos életrajzi adatai
- Szőke Richárd Rajmond: Zsáka két világháború közti története
- Török Péter: A szabolcsi hajdúvárosok szerepe a Rákóczi-szabadságharcban
- Török Péter: Buday István alispáni tevékenysége
- Török Péter: Zsáka település története (1990–2019)

Jól látható, hogy szerteágazó kérdéseket feszegettek a kollégák: a korábban már említett Zsáka kötet munkálatai mellett mindhárom muzeológus a PhD-témájának megfelelő kutatási irányokat jelölt ki, mint feltárandó terület.

A múzeum által megrendezett tudományos konferenciák

- Berettyóújfalu 415. Emlékkonferencia a bihari és szabolcsi hajdúság évszázadairól (2023. május 22.)
- A Divat mondja meg, hogy ki vagy?! Viseletek és történetek az öltözködés múltjából és jelenéből (2023. szeptember 18–19.)
- XIII. Bihar kutatás konferencia (2023. december 4.)

A Bihari Múzeum következetesen, évről évre szervezi a Biharral kapcsolatos kutatások bemutatására alkalmas szimpóziumokat. Ez egészült ki 2023-ban egy kétnapos divat- és viselettörténeti konferenciával, amelyen 17 előadó tartotta meg referátumát.

A Bihari Múzeum munkatársai 2023-ban nagy számban tartottak előadásokat, országhatáron belül és kívül képviselve az intézményt. A kutatási eredmények ilyen formában történő közreadására számos felkérés érkezett a munkatársak részére, akik eleget tettek minden meghívásnak.

Konferencián tartott előadások

1) Mezei Milán: Az ötlettől a megvalósulásig: a Bihari Múzeum Sorsfordítók – Életrajzok Berettyóújfalu múltjából című időszaki kiállításának „rövid" bemutatása, ismertetése I. Megyei Múzeumi Találkozó, Rozsnyai István Muzeális Gyűjtemény. Létavértes 2023. október 7.

2) Mezei Milán: Nagykökényes 18–19. századi története. Egy helytörténeti kutatás lehetőségei, forrásai (és nehézségei) egy történész szemével. Könyvbemutató alkalmával. Nagykökényes, 2023. október 15.

3) Mezei Milán: A vérpáraznaságtól a gyilkosságig. Erkölcsi bűnök és bűncselekmények Vértesen és Nagylétán a 18–19. században. Érmellék történelme és néphagyományai konferencia, Rozsnyai István Muzeális Gyűjtemény. Létavértes, 2023. november 4.

4) Mezei Milán: *„…nemességéből pedig a Helytartó Tanács által kivetkeztetődvén a nemtelen rabok közé záratott"*. A „nemesi bűnözés" társadalomtörténeti vizsgálata Bihar vármegyében a hosszú 19. század első felében (1790–1848) VI. Partium-konferencia. Nagyvárad, 2023. november 10.

5) Mezei Milán: *„Curialis falvak, hadnagyi székek és gonosztevők"*. O'sváth Pál műveiben – A Sárréti járás nemesi társadalma a 19. század elején (1790–1849) a források tükrében. XIII. Bihari Diéta konferencia. Berettyóújfalu, 2023. december 4.

6) Mezei Milán: *„Akaratom, vágyam nélkül, sőt kérésem elmellőzésével"*. A Csongrád vármegyei főjegyzőségtől az adminisztrátorságig. Egy „kapacitált megyei tisztviselő", röjtöki Bene József (1791–1869) reformkori pályaképe. I. Bálint Alajos Nemzetközi Konferencia. Móra Ferenc Múzeum. Szeged, 2023. december 11.

7) Szőke Richárd Rajmond: Szilágyi Lajos választási eredményei a berettyóújfalui választókerületben 1916–1931. Cross/roads – Kereszt/eződések konferencia. Nyíregyházi Egyetem. Nyíregyháza, 2023. április 18.

8) Szőke Richárd Rajmond: Szilágyi Lajos kora a Bihari Múzeum tárgyainak tükrében. 2023. évi XXIV. Országos történész muzeológus konferencia és szakmai továbbképzés. Göcseji Múzeum – Mindszentyneum. Zalaegerszeg, 2023. június 28.

9) Szőke Richárd Rajmond: A Bihari Múzeum PR tevékenysége. Bocskai István Múzeum. Hajdúszoboszló, 2023. október 9.

10) Szőke Richárd Rajmond: Az 1922-es berettyóújfalui nemzetgyűlési választás. VI. Partium-konferencia. Nagyvárad, 2023. november 10.

11) Szőke Richárd Rajmond: Az újfalui tizenegyek – Berettyóújfalu két világháború közötti futballélete. 50. Hajdú-Bihar Vármegyei Levéltári Napok. Zsáka, 2023. november 15.

12) Szőke Richárd Rajmond: Sorsfordítók – Életrajzok Berettyóújfalu múltjából. Egy kiállítás tapasztalatai. ITT konferencia. Óbudai Múzeum. Budapest, 2023. november 27.

13) Szőke Richárd Rajmond: A történetíró lokálpatrióta – Tardy György és helytörténeti munkája. XIII. Bihari Diéta. Berettyóújfalu, 2023. december 4.

14) Török Péter: A szabolcsi hajdúvárosok és a Rákóczi-szabadságharc. Berettyóújfalu 415. Emlékkonferencia a bihari és szabolcsi hajdúság évszázadairól. Berettyóújfalu, 2023. május 22.

15) Török Péter: A Bihari Múzeum múzeumpedagógiai tevékenysége. Múzeumpedagógiai évnyitó. Berettyóújfalu, 2023. október 18.

16) Török Péter: Szatmártól Biharig: bölsei Buday István (1654 k. – 1710) vázlatos életrajza. VI. Partium-konferencia. Nagyvárad, 2023. november 10.

A tudományos eredményeket nem csupán előadások formájában, hanem írásos megjelenés útján is közreadták a kollégák. Ezek a tanulmányok minden esetben ismert és elismert szakfolyóiratok hasábjain jelentek meg, amelyeket mind a hazai, mind a külföldi szakma figyelemmel kísér.

1) Mezei Milán: Nagykökényes és a Dessewffyek. In: Nagykökényes története I. A kezdetektől 1950-ig. Szerk. Besszer Anna. Nagykökényes, 2023. 34–159.
2) Veszprémy László Bernát: A Horthy-rendszer megszilárdulásának története (recenzió). Századok, 157. (2023) 4. 823–826. (Szőke Richárd Rajmond)
3) Szőke Richárd Rajmond: Az újfalui tizenegyek története 1911–1944. Két levél a Berettyóújfalui Sport Egylet vezetőségétől. In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXVIII. Szerk. Török Péter. 35–58.
4) Tardy György: Berettyóújfalu keletkezése, története, fejlődése (újraközlés, az előtanulmányt írta és lábjegyzetekkel ellátta: Mezei Milán, Szőke Richárd Rajmond, Török Péter). In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXVIII. Szerk. Török Péter. 143–184.
5) Török Péter: Mi jöhet még? Beszámoló a Bihari Múzeum 2022. évi tevékenységéről. In: A Bihari Múzeum Évkönyve XXVIII. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2023. 185–207.
6) Török Péter: *„...én Nagyságod parancsolatja nélkül nem cselekettem, nem is cselekszem..."* – Adalékok Buday Istvánné Melczer Erzsébet életrajzához. Új Nézőpont, 9. (2022) 3–4. 35–44.

Külön szót kell ejtenünk a múzeum gondozásában megjelent kötetekről, amelyek egy új szintet jelentenek az intézmény életében. Az évkönyv megjelentetése elvárható és jogszabályi kötelezettség egy közgyűjteménytől, mivel a feltárt tudományos eredmények közreadásra kötelező kívánalom.

A korábban már említett Magyar Géniusz Program keretében a Bihari Múzeum négy kötet megjelentetését vállalta, amelyek közül az első 2023-ban látott napvilágot. A Bocsi Zsófia és Gulyás László Szabolcs által jegyzett „Berettyóújfalu településtörténete a középkorban" című kötet egy új sorozat (Fejezetek Berettyóújfalu történetéből) első elemeként került ki a nyomdából. A folytatásnak szánt kötetek már készülnek, új megvilágításba helyezve városunk múltját és némileg a jelenét is.

A kiadott kötetek bibliográfiai adatai

Bocsi Zsófia – Gulyás László Szabolcs: Berettyóújfalu településtörténete a középkorban. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2023. (Fejezetek Berettyóújfalu történetéből 1.)

A Bihari Múzeum Évkönyve XXVIII. Szerk. Török Péter. Berettyóújfalu, 2023.

Összegzés

A Bihari Múzeum, mint területi múzeum az egykori Bihar vármegye területéhez tartozó településekre kiterjedő gyűjtőterülettel rendelkezik. A gyűjtőterület és a gyűjtőkör hatalmas felelősséget ró az intézményre, amelynek igyekszik a legjobb tudása szerint megfelelni. Ehhez elengedhetetlen a megfelelő létszámú és kellő szakismerettel rendelkező munkatársi csapat, amellyel jelenleg még rendelkezik a múzeum. Aki kapcsolatba lépett velünk, az – reményeink szerint – megtapasztalhatta, hogy egy felkészült, segítőkész, nyitott társaság dolgozik a falakon belül, akik minden erejükkel azon vannak, hogy vállalt (és nem vállalt) feladataikat teljesítsék. Nem történt ez máshogy 2023-ban sem, a szisztematikusan felépített munkafolyamatokat – a nagyon komoly hátráltató tényezők ellenére – sikerrel elvégeztük, talán még többet is, mint amit előre elterveztünk. Nehéz megjósolni, hogy milyen lesz a folytatás, mivel az egész közgyűjteményi szféra mozog, recseg-ropog a változások terhe alatt, ami nem biztos, hogy jót hoz ennek a területnek. Mondhatjuk, hogy a remény hal meg utoljára, de a kilátástalanság felé sodródó tudományos-kulturális közeg végső veszélybe kerülhet, ha nem becsüli meg az ország jobban ezeket az eredményeket és a méltatlanul háttérbe szorított, a munkáját csendesen végző muzeológust, könyvtárost, levéltárost teljes mértékben ellehetetlenítik.

Mindentől függetlenül a Bihari Múzeum 2023-ban minden olyan feladatot elvégzett, amelyet rászabtak, vagy önként vállalta, és mondhatjuk, hogy mindenki legnagyobb megelégedettségére magas színvonalon, kiváló szakmai tudással abszolválta azokat a kérdéseket, amelyek az elmúlt esztendőben vártak rá.

Heights and depths

A few thoughts on the possibilities and performance of the Bihari Museum in 2023

As a regional institution, the collection area of the Bihari Museum covers the settlements of former Bihar County. The size and scope of the collection area place much responsibility on the institution, which does its best to comply with. To make this happen, the museum needs to have the right number of staff with the appropriate skills, but this is not the case at present. Anyone who has been in contact with us before probably noticed that we have a well-prepared, helpful, open-minded team working within the museum walls who try their utmost to fulfil their commitments and beyond. We did so in 2023: despite serious obstacles, we have successfully completed the systematically structured workflows, perhaps even more than we had planned. It's not easy to predict what will happen next, as the whole public collections sector is struggling under the weight of change, which may not be to our advantage.